

FOKUSPLAN LÅENHUS

MAR 2018

FOTOGRAF: LARS BRØNDUM

AREALER BESIGTIGET DEN 28. JUN I 2017

AKTØRER

Arealets navn	Låenhus
Lodsejer	Laaenhusfonden (selvejende fond)
Dyreholder	Anders Palmhøj
Kommune	Anders Horsten, Mariagerfjord kommune
Rådgiver	Linda Udclit (AgriNord)
SEGES	Anne Eskildsen & Heidi Holbeck
	Har udarbejdet fokusplanerne med indspil fra ovenstående aktører.

NUVÆRENDE DRIFT - FORDELE OG ULEMPER

SÆRLIGE OBS-PUNKTER I PLEJEN

Generelt for området

- Der tilskudsfordres nu, men det er begrænset til at foregå i områder med lav naturværdi. I fællesskab er der sat fokus på, hvilken effekt tilskudsfordring har på afgræsningen, hvor lidt der kan fodres og om det helt kan undgås.
- Slåning i sommerperioden bør undgås af hensyn til den artsrige flora, men også for at sikre en god nektarforsyning for insekter i flyvetiden. Kan også skade gul engmyre.
- Intensiv afgræsning med får bør helt undgås af hensyn til den artsrige vegetation.

Fokusområde 1

- Overdrev og strandeng afgræsses pt. for hårdt (af hensyn til bekæmpelse af ørnebregner andetsteds), hvilket kan ses på lav blomstertæthed. Den mest optimale pleje for arealet er ekstensiv græsning, hvor vegetationen får lov til at blomstre om sommeren (nedgræsning aldrig lavere end 15 cm). Det bør derfor overvejes om arealerne kan frahegnes i sommerperioden.
- Opvækst af sjældne rosen-arter bør skånes, og ikke ryddes fuldstændigt.

Fokusområde 2

- Dyrene kan pt. ikke følge med til at holde genopvæksten nede, og der er store problemer med ørnebregner. Problemet vil måske blive mindre i takt med at dyrenes tråd og græsning får effekt. Bør følges nøje i samarbejde mellem kommune og Anders.

Se oversigtskort.

OMRÅDEBESKRIVELSE

- Området er på 77 ha, og ligger i Natura 2000 område. HNV score: 5-11.
- Naturtyper: Kalkoverdrev, surt overdrev, tør hede, enebærkrat, kildevæld, strandeng og tidvis våd eng, samt en række skovnaturtyper.

MÅLSÆTNINGER

Dyreholder

Ønsker at opretholde størrelsen på sin besætning.

Kommunen

- Ønsker færre hegn; i stedet store enheder med moderat helårsgræsning, der styrer og afgør, hvor meget krat og buskads, der kommer op.
- Målet er et artsrigt græsningsdrevet mosaiklandskab!
- Ønsker tilskudsfordring minimeret. Problemet med fodring om vinteren kan blive, at dyrene kunstigt opholder sig uforholdsmæssigt meget omkring foderhækkene, og ikke går rundt og bider og browser på træer, buske, stive græsser og andre ting, så området gror mere til, end det naturligt ville gøre. Målet er, at dyrene kun fodres i forbindelse med ekstremt vejr, hvilket i praksis vil sige, at de i de fleste vintre slet ikke fodres.

NATIONALE MÅLSÆTNINGER

- De truede naturtyper sikres, øges og sammenbindes hvis muligt. Kildevæld samt levesteder for gul stenbræk og kildevældsvindelsnegl sikres, og arealet øges hvis muligt, og der skabes så vidt muligt sammenhæng mellem forekomsterne.
- Riggær og kildevæld inkl. levesteder for gul stenbræk og vindelsnegle prioriteres frem for unge ellesumpe. Tør hede samt kalk- og sure overdrev prioriteres frem for tætte enebærkrat. Lysåbne enebærkrat på hede- eller overdrev er ønskeligt i dele af området.

DYREHOLD

- Anders har tidligere kun holdt får (og geder), men er over de sidste år også begyndt at holde kvæg - højlands/ hereford krydsninger, som krydses tilbage med hereford.
- Store udfordringer med øremærkning. Der har været flere farlige situationer, og Anders er bekymret for sin egen og andres sikkerhed.
- Udfordring at gæsterne frygter kvæget – især efter den seneste tids ulykker. Et større hegn ville mindske kontakt mellem dyr og mennesker.
- Kød giver ikke så stor indtægt (endnu). Sælger kød til den lokale slagter, der sælger det som naturkød.

NUVÆRENDE OG HIDTIDIG PLEJE

- Af hensyn til den fine flora på arealet er den mest optimale pleje ekstensiv græsning, hvor vegetationen får lov til at blomstre om sommeren, og dyrene spises op om efteråret/vinteren (nedgræsning dog aldrig lavere end ca. 15-20 cm). Helårsgræsning er igangsat.
- Mariagerfjord kommune sætter fokus på, hvilken effekt det har på biodiversiteten, og hvordan helårsgræsningen kan kombineres med krav om tilvækst hos dyrene. Der er dog udfordringer med at finde balancen med dyrehold i vinter- og sommerperioden. For de arealer der har kontrol efter synlig afgræsning er der

mange dyr på arealet om sommeren for at sikre, at tilsagnsbetingelserne kan overholdes. Der opstår derfor behov for tilskudsfordring i efterårs/vinterperioden. Dette er uhensigtsmæssigt ifht. effektiv vintergræsning af fx mosebunke og for dårlig spredning af gødning i forårsperioden til arealer med en god billefauna. Anders har placeret foderhækkene så tilskudsfordring er mindst muligt til skade for de mest værdifulde naturområder.

HVAD GÅR GODT?

- Kontinueret pleje med ekstensiv græsning. Nu i form af helårsgræsning med kvæg.
- Positivt at kvæggæsning er blevet opstartet, ifht. tidligere udelukkende fåregæsning.
- Forholdsvist god og varieret struktur på arealerne (højt og lavt plantedække).
- Fokus på afgræsning af store, sammenhængende områder.
- Meget god dialog mellem dyreholder og kommune. Anders er meget åben for at tilpasse plejen, så den stemmer overens med kommunens ønsker.
- Rydningsprojekter er blevet igangsat, så overdrev kan genskabes.

HVAD KAN GØRES BEDRE?

- Behov for bedre styring af græsningstrykket. På de arealer, hvor der ikke gik kvæg, blomstrede blåhat, knopurt, kællingetand og andre urter i august, mens der på arealer med et højt dyretryk ikke var nogen blomster tilbage. Men da de ryddede arealer skal holdes fri for genvækst, og der fortsat er fokus på de landskabelige værdier, bliver området pt. bevidst græsset hårdt. Når genvæksten er under kontrol, kan græsningen ekstensiveres.
- Der er problemer med ørnebregner + mosebunke. Der skal findes en bæredygtig løsning på, hvor disse holdes nede.
- Det er en udfordring, hvem der skal vurdere, hvornår græsningstrykket er passende. Bør ske i en løbende dialog mellem kommune og dyreholder.
- Det er helt nødvendigt, at tilskudsreglerne kan overholdes, så tilskud kan opnås, men det kan blive et problem ift. at optimere plejen med helårsgræsning.
- Kommunen ønsker tilskudsfordring minimeret, også uden for tilsagnsarealerne. Løbende snak om, hvad der skal til for at begrænse tilskudsfordring.
- Før forrige besøg (naturtjek) havde rådgiver aldrig været ude på arealerne. Gør det svært at rådgive helt præcist om hvilke tilskud der kan søges.
- Der er problemer med leverikter på de fugtige arealer. Overvej om der er mulighed for frahegning af problemområder i august vha. rullehegn (dog ikke muligt på arealer med kontrol efter fast græsningstryk).

HVAD SKAL UNDGÅS?

- Genindførelse af fåregæsning på overdrev.
- Der er lige nu en fin opvækst af vilde, hjemmehørende roser på strandeng/overdrev. Giver et godt, varieret mikroklima for insekter, og er en god nektarressource. Bør helst ikke ryddes, men på den anden side bør opvæksten ikke komme til at dominere.
- Slåning på arealer med gul engmyre.

KAN PLEJE OG TILSKUD FORENES?

- Primært kontrol efter synlig afgræsning uden GB. Giver mulighed for at flytte rundt på kvæget. Kun GB på ca. 50 ha ud af de 365 ha.
- For at tilsagn kan overholdes om sommeren er der for mange dyr på arealerne ifht. bærevne om vinteren.
- Anders er bekymret for, om alle delarealer kan overholde betingelserne. De fugtige delarealer bør trækkes ud af ansøgningen. Snak nærmere med rådgiver herom.
- Problemer med leverikter: Det er ikke muligt at fjerne dyrene fra problem-områder på arealer med fast græsningstryk i sommerperioden pga. regler og samtidig er det i konflikt med kommunens ønske om færre hegn.
- De nuværende regler for rydning betyder, at meget store områder ryddes på én gang. Dette betyder imidlertid, at dyrene ikke kan følge med og holde genopvæksten nede. Det ville være bedre at have mulighed for at kunne rydde mindre arealer ad gangen.

FOKUSARTER

(For plantearter er arter med en artsscore på 6 eller 7 medtaget, samt fredede arter - se bilag)

- **Særlige plantearter:** Hjertegræs (LC), tormentil (LC), tandbælg (LC), vibefedt (LC), eng-troldurt (LC), maj gøgeurt (LC), kødfarvet gøgeurt (LC), krognebstar (LC), bakke star (LC)
- **Særlige insekter:** Kejserkåbe (EN), guldhale (VU), okkergul pletvinge (VU), spættet bredpande (VU), blåhatjordbi (NA), gul engmyre (NA)
- **Særlige svampe:** Rødbrun vokshat (EN), kantarel-vokshat (NT), bred jordtunge (NT).
- **Særlige fugle:** Rødrygget tornskade (LC), grønspætte (LC), vendehals (EN).
- **Andre arter:** Markfirben (LC)

Arterne beskrevet i planen, er registreret enten i Danmarks naturdata eller på fugleognatur.dk

Se bilag med prioriterede plantearter fra området. Bogstaver i parentes angiver rødlistestatus – se bilag for beskrivelser.

LANDMANDENS/DYREHOLDERS FREMTIDSPLANER

Fortsætter som nu. Overvejer om salg af kød kan give en merpris.

EVENTUELLE SÆRLIGE UDFORDRINGER

- Øremærkning og arbejdsforhold. Anders føler at øremærkning af dyr giver særlige udfordringer.
- Opvækst af ørnebregner. Ressourcekrævende med rydning.

RØDLISTEKATEGORIERNE

Forsvundet (RE, regionally extinct): En art er forsvundet, når det er hævet over enhver rimelig tvivl, at det sidste individ, som havde en reel mulighed for reproduktion indenfor landets (regionens) grænser, er dødt eller forsvundet fra landet (regionen).

Kritisk truet (CR, critically endangered): En art henføres til kategorien kritisk truet, når der er en overordentligt stor risiko for, at den vil uddø i vild tilstand i meget nær fremtid som følge af, at ét af kriterierne A-E for kategorien CR er opfyldt.

Moderat truet (EN, endangered): En art henføres til kategorien moderat truet, hvis den ikke opfylder ét af kriterierne for kritisk truet (CR), men når der alligevel er en meget stor risiko for, at den vil uddø i vild tilstand i nær fremtid som følge af, at ét af kriterierne A-E for kategorien EN er opfyldt.

Sårbar (VU, vulnerable): En art henføres til kategorien sårbar, hvis den ikke opfylder ét af kriterierne for at være hverken kritisk truet (CR) eller moderat truet (EN), men når der alligevel er en stor risiko for, at den vil uddø i vild tilstand på længere sigt som følge af, at ét af kriterierne A-E for kategorien VU er opfyldt.

Næsten truet (NT, near threatened): En art henføres til kategorien næsten truet, hvis den ikke opfylder ét af kriterierne for kritisk truet (CR), moderat truet (EN) eller sårbar (VU), men er tæt på at opfylde ét af kriterierne for sårbar.

ØVRIGE KATEGORIER (ARTERNE ER IKKE RØDLISTEDE)
Ikke truet (LC, least concern): En art kategoriseres ikke truet, hvis det ved vurderingen viser sig, at den ikke opfylder kriterierne A-E for hverken kritisk truet (CR), moderat truet (EN) eller sårbar (VU) eller vurderes at være næsten truet (NT).

FOKUSARTER - LÅENHUS

GULDHALE (VU)

Denne lunefulde sommerfugl er svær at opspore, skønt dens fremtrædende gyl-dengule vingeunderside med hvide linjer. Hunnerne har også et orange bånd på oversiden. Guldhale flyver ikke meget og findes på overdrev, lysåbne krat og skovbryn, hvor der er slåen, mirabel, blomme og fuglekirsebær. Arten findes hist og her i Danmark fra august-september.

GUL ENGMYRE

Gul engmyre lever størstedelen af livet underjordisk. Dens tuer findes primært på ferske enge med græssende kvæg, eller i græsplæner. Tuerne skaber et specielt mikroklima som flere plante- og dyrearter drager nytte af. Et engområde med tæt bestand af tuer, er en indikator på at engen har været drevet af græssende kvæg i flere år. Gul engmyre er almindelig i Danmark og man er velkommen til at smage på arten.

MARKFIRBEN (LC)

Et kraftigt kortbenet firben som kan blive op til 23 cm langt. Markfirbenet kan forveksles med dens slægtning alm firben. Hannerne har grønne sider med mørke pletter om foråret, resten af året har begge køn gråbroget på ryggen og lysegrå langs siden. Arten ses ofte steder med løs sandet jord, fx hede, klitter og langs vej- og jernbaneskråninger. Arten er fredet, den må ikke samles ind eller slås ihjel. Den er almindelig i Danmark.

BLÅHATJORDBI (NT)

Blåhatjordbi er en speciel bi, den er stor og sort med røde tegninger og en orange behåring. Arten lever udelukkende af pollen fra planten blåhat, derfor kan den findes i artsrige græsområder med rigelige mængder af blåhat, fx overdrev, vejkanter og heder. Blåhatjordbi er relativt sjælden i Danmark og er de senere år gået tilbage, grundet tilbagegang i hyppigheden af græsland med blåhat.

HJERTEGRÆS (LC)

Hjertergræs er en yndefuld græsart med flade, hjerteformede aks, der hænger fra spinkle, svajende stilke. Arten er knyttet til lysåbne voksesteder med en tør, næringsfattig og kalkrig jord, herunder overdrev, enge og i kalkkær. Arten er relativt almindelig i Danmark.

KØDFARVET GØGEURT (LC)

Smukke blegrøde blomster og blade uden mørke pletter kendetegner kødfarvet gøgeurt. Den kan let forveksles med majgøgeurt. Arten blomster i juni-juli og kan findes på kalkholdige enge, som gerne er fugtige. Generelt møder man kun orkidéer de steder, hvor der hverken sprøjtes, gødes eller drænes. Kødfarvet gøgeurt er relativt sjælden og findes oftest på Øerne og i Østjylland. Kødfarvet gøgeurt er fredet.

BILAG - LÅENHUS

PLANTELISTE

Alle danske plantearter er tildelt point, der svarer til artens følsomhed over for forringelser af naturtilstanden. Lave point tildeles arter, der er tolerante eller ligefrem begunstiges af forringelser, mens høje point tildeles arter, der er følsomme over for forringelser, og som forsvinder, hvis forholdene på arealet forringes.

I denne planteliste, er indsat alle de plantearter, som er fundet på arealet og som har en score på 4 og derover. Disse arter indikerer god naturtilstand. Derudover er invasive og problemarter oplistet (score -1).

BEREGNING AF ARTSSCORE

Alle karplante- og karsporeplantearterne tildeles artspoint mellem -1 og 7 efter følgende beskrivelse:

7 point: ekstrem følsom overfor påvirkninger, der forringer naturtilstanden

6 point: meget følsom

5 point: følsom

4 point: lidt følsom

3 point: hverken følsom eller tolerant

2 point: noget tolerant

1 point: tolerant eller svagt begunstiget

0 point: ikke hjemmehørende i Danmark

-1 point: invasiv art og/eller problemart begunstiget af forringet naturtilstand

Se [den samlede oversigt](#) over danske plantearters score og baggrunden for tildeling af scoren.

ART	SCORE
Bakke star	6
Hjertegræs	6
Krognæb star	6
Tandbælg	6
Tormentil	6
Almindelig knopurt	5
Blåbær	5
Bugtet kløver	5
Høst star	5
Katteskæg	5
Liden klokke	5
Liden skjaller	5
Lyng snerre	5
Maj gøgeurt	5
Stivhåret kalkkarse	5
Stor knopurt	5
Stor knopurt	5
Strand annelgræs	5
Strand tusindgylden	5
Tykskulpet brøndkarse	5
Tyttebær	5
Vingefrøet hindeknæ	5
Almindelig brunelle	4
Almindelig engelsød	4
Almindelig kamgræs	4
Almindelig pimpinelle	4
Almindelig star	4
Almindelig sumpstrå	4
Blågrøn star	4

ART	SCORE
Blåhat	4
Bukkeblad	4
Ene	4
Eng nellikerod	4
Femhannet hønsetarm	4
Fladtrykt kogleaks	4
Glanskapslet siv	4
Gul snerre	4
Hare star	4
Harril	4
Hedelyng	4
Hirse star	4
Hulkravet kodriver	4
Håret høgeurt	4
Knold ranunkel	4
Knold rottehale	4
Kornet stenbræk	4
Krybende pil	4
Kær høgeskæg	4
Kær snerre	4
Kær tidsel	4
Mark krageklo	4
Pigget star	4
Pille star	4
Revling	4
Sandkryb	4
Skov-stilkaks	4
Strand arve	4
Strand engelsgræs	4

ART	SCORE
Strand trehage	4
Strand vejbred	4
Sump forglemmigej	4
Sump kællingetand	4
Trævlekrone	4
Tykbladet ærenpris	4
Vandkarse	4
Vandnavle	4
Vellugtende gulaks	4
Vinge pileurt	4
Vinget perikon	4
Eng-troldurt*	6

* Findes i området, men udenfor fokusplanens afgrænsning. Kødfarvet gøgeurt og vibefedt nævnes i fokusplanen, men der findes ikke i nogen registreringer for området.

NEGATIV ART	SCORE
Ager tidsel	-1
Almindelig rapgræs	-1
Glat vejbred	-1
Grå pil	-1
Hindbær	-1
Horse tidsel	-1
Kruset skræppe	-1
Stor nælde	-1
Tusindfryd	-1
Vild kørvel	-1
Ørnebregne	-1

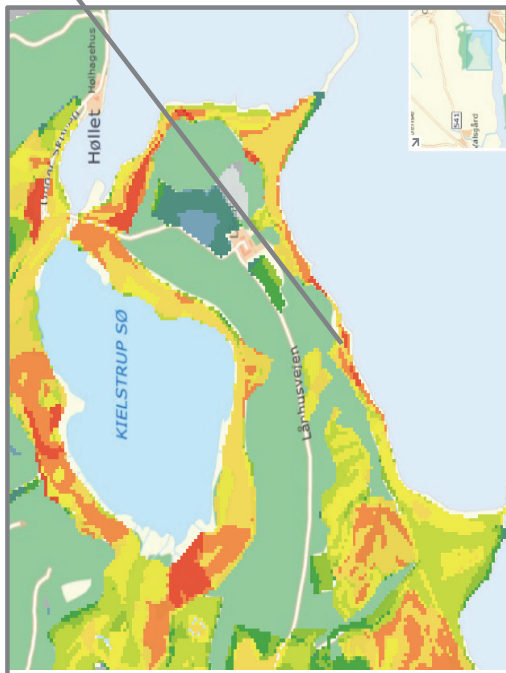
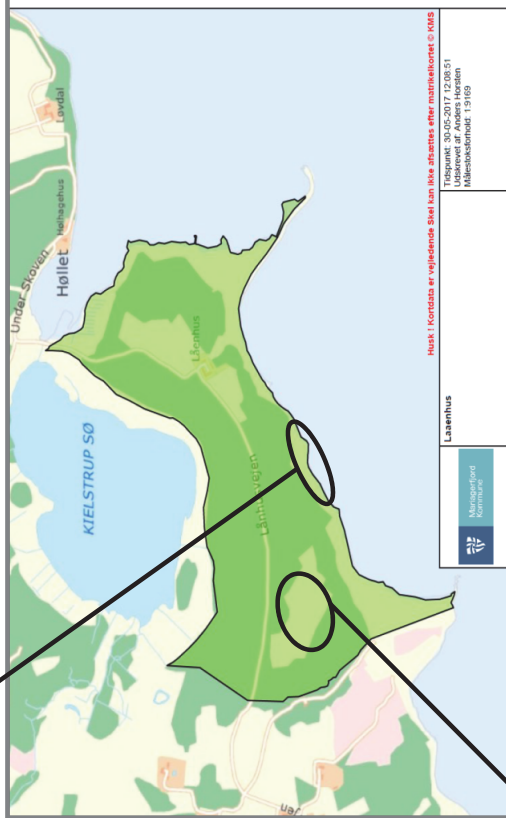
OVERSIGTSKORT - LÅENHUS

OMRÅDE 1

Naturværdier: Artsrigt strandoverdrev og strandeng. Særlige arter: Gul engmyre, blåhatjordbi, hjertegræs, maj gøgeurt, kødfarvet gøgeurt, spættet bredpande.

Tilskud: Plejegræs

Plejeanbefalinger: Området afgræsses pt. for hårdt (af hensyn til bekæmpelse af ørnebregner andetsteds), hvilket kan ses på lav blomstertæthed. Den mest optimale pleje for arealet er ekstensiv græsning, hvor vegetationen får lov til at blomstre om sommeren (nedgræsning aldrig lavere end 15 cm). Det bør derfor overvejes om arealerne kan fraegnes i sommerperioden. Intensiv afgræsning med får samt slåning i sommerperioden bør undgås af hensyn til den artsrige flora, men også for at sikre en god nektarforsyning for insekter i flyvetiden. Sidstnævnt kan også skade gul engmyre. Opvækst af sjældne rosen-arter bør skånes, og ikke ryddes fuldstændigt.

Område 2

Naturværdier: Overdrev og hede. Ryddet via Natura 2000 projektordningen.

Tilskud: 5 årigt tilskud til plejegræs. Primært uden GB.

Plejeanbefalinger: Dyrene kan pt. ikke følge med til at holde genopvæksten nede, og der er store problemer med ørnebregner. Problemet vil måske blive mindre i takt med at dyrenes tråd og græsning får effekt. Bør følges nøje i samarbejde mellem Kommune og Anders.

KONTAKT

Heidi Buur Holbeck, landskonsulent
SEGES - Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.
Anlæg & Miljø - hbh@seges.dk
+45 8740 5450 / +45 2374 3157

KONTAKT

Anne Erland Eskildsen, naturkonsulent
SEGES - Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.
Anlæg & Miljø - anee@seges.dk
+45 8740 5523 / +45 2974 3462